

Рис. 1. Кадр 1347

Рис. 2. Кадр 1350

Рис. 3. Кадр 1353

Рис. 4. Кадр 1369

Рис. 5. Кадр 1390

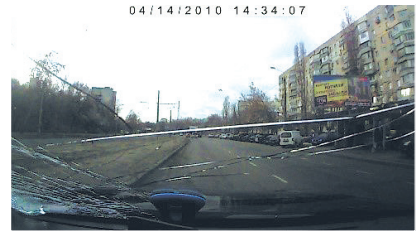

Рис. 6. Кадр 1449

Зупинка з визначеної швидкості перед початком ознак гальмування (близько 80 км/г) за час близько 2.669...2.702 с (з моменту початку ознак гальмування до ознак припинення поступального руху) вкладається в гальмування предметного транспортного засобу із середнім уповільненням величиною близько $8.2...8.3 \text{ м/с}^2 = 80 \text{ км/г} / 3.6 / 2.669...2.702 \text{ с}$.

Отже, за відеозаписом події в умовах ДТП мало місце гальмування предметного автомобіля із середнім уповільненням близько $8.2...8.3 \text{ м/с}^2$.

Зазначена величина відповідає екстреному гальмуванню транспортного засобу (легкового автомобіля з гідроприводом гальм із

підсилювачем із одним пасажиром на горизонтальному сухому асфальтобетоні [2]).

Перелік джерел посилання

1. Бульбака Є. Звіт про науково-дослідну роботу IV.1.1-2020/2 Розробка методики дослідження окремих типових питань судової автотехнічної експертизи обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод за відеозаписами ДТП. Одеса, 2022.
2. Результаты систематизации экспериментально-расчетных значений параметров торможения автотранспортных средств. *Экспертная практика и новые методы исследования*. Вып. 3. Москва, 1990.

Право на експертну помилку та її значення під час оцінки доказів судом

Вероніка Венчагова,

Одеський НДЕКЦ МВС України, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4262-4028>,
e-mail: nicavench@gmail.com

Розглянуто питання виникнення, значення та недопущення помилок експертом у своїй діяльності. З'ясовано значення помилок експерта під час оцінки висновку експерта судом як доказу.

Ключові слова: судова експертиза; висновок експерта; оцінка висновку експерта; юридична відповідальність; судовий експерт.

The right to an expert error and its significance during evaluation of evidence by the court

Veronika Venchahova

The question of the occurrence, significance and prevention of mistakes by the forensic expert in his/her activity has been considered. The significance of the forensic expert's errors during evaluation of the expert conclusion by the court as evidence has been clarified.

Keywords: forensic examination; expert conclusion; evaluation of the expert conclusion; legal responsibility; forensic expert.

Незважаючи на невідворотність негативних наслідків, експертні помилки на теперішній час є доволі поширеним явищем. Тому проблема з'ясування причин їх виникнення, можливість попередження та недопущення є доволі актуальною.

Значна кількість науковців-юристів та експертологів в різні часи висвітлювала проблему експертних помилок та оцінки висновку експерта: В. В. Арешонков, В. Г. Гончаренко, Н. І. Клименко, Г. М. Пилипенко, А. В. Кофанов, Р. С. Белкін та ін. Попри це дослідження проводили у різні часи, зазвичай вони стосувалися лише деяких аспектів оцінки експертних висновків. За більше ніж 10 років набуття чинності Кримінальним процесуальним кодексом України [1] (далі — КПК України) до нього внесено суттєві зміни, що стосуються призначення та проведення судової експертизи, а також оцінки висновку експерта сторонами кримінального провадження. Саме ця сукупність чинників і обставин, на думку автора, зумовлює необхідність переосмислення, перегляду та систематизації низки наукових положень і рекомендацій щодо оцінки висновку експерта як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду.

Висновок експерта є одним із джерел доказів у кримінальному провадженні, однак він не має заздалегідь визначеної сили чи переваги над іншими доказами. Він не є обов'язковим для ініціатора проведення експертизи чи суду, але згідно з п. 10 ст. 101 КПК України незгода з висновком експерта має бути вмотивованою у відповідних процесуальних рішеннях: постанові, ухвалі, вирокі [1]. Аналіз судової практики свідчить, що суди розглядають висновок експерта як результат використання досягнень науки і техніки зі значною довірою, тому під час оцінки доказів сторони дуже часто зосереджуються навколо висновків експертів. Особливо це стосується сторони захисту, яка намагається знайти помилки чи упущення слідчого під час призначення експертизи, а також експерта — під час її проведення [3, с. 64—66; 4, с. 17—19].

Експертна помилка — це судження експерта або його дії, що не відповідають об'єктивній дійсності й тому не приводять до досягнення мети експертного дослідження. Вони є результатом добросовісної помилки, саме ця обставина відрізняє експертну помилку від завідомо

неправдивого висновку, тобто злочинного діяння [5, с. 32].

Оскільки експерт є у першу чергу людиною, він може припускатися помилок у процесі проведення експертного дослідження, формулювання висновку за його результатами, що може призвести до визнання цього доказу неналежним. Отже, помилки експерта слід відрізняти та відмежовувати від свідомо неправдивого висновку (за що ст. 384 Кримінального кодексу України [2] передбачено кримінальну відповідальність). Висновок експерта вважають неправдивим, якщо він містить свідоме спотворення фактів, неправильну оцінку чи висновки, не засновані на матеріалах [6, с. 110]. Однією з ознак, що відрізняє помилку експерта від злочину проти правосуддя, є свідоме викладення у висновку спотворених та неправдивих відомостей (в іншому випадку може мати місце ненавмисна помилка експерта).

Науковці-криміналісти виокремлюють три класи (групи) експертних помилок, які можуть слугувати підставою для відхилення висновку експерта як джерела доказів.

1. Нормативно-правові (або процесуальні) експертні помилки: експерт вийшов за межі своєї компетенції; експертна ініціатива у формах і вигляді, що не передбачені законом; самостійне збирання доказів і матеріалів для дослідження всупереч ст. 69 КПК України; порушення формальних вимог під час прийняття матеріалів для проведення експертного дослідження; недотримання нормативних вимог, які пред'являють до оформлення експертного висновку тощо.

У багатьох випадках такі помилки є наслідком слідчих і судових помилок, скоєних під час підготовки та призначення судової експертизи (наприклад, у випадку неправильно сформульованого експертів питання).

2. Методологічних (гносеологічних) експертних помилок експерт може припуститися під час процесу пізнання сутності, властивостей та ознак об'єктів експертного дослідження. Помилки можуть бути логічними (пов'язаними з порушенням в акті мислення законів і правил логіки, некоректним застосуванням логічних прийомів та операцій) або предметними (зумовленими недосконалим знанням предмету дослідження, цей вид помилок

становить значну частку всіх експертних помилок).

3. Операційні або організаційно-управлінські експертні помилки пов'язані з операціями (процедурами), які здійснює експерт (наприклад, порушення послідовності експертних процедур, неправильне використання технічних засобів або використання непридатних засобів, отримання та використання неякісного матеріалу [6, с.111], неправильне добирання параметрів і коефіцієнтів для розрахунків тощо [5, с. 33]).

Для вирішення питання про те, чи є висновок експерта помилковим, науковці-експертологи пропонують застосувати три шляхи: процесуальний, методичний та оціночний [7, с. 78].

Процесуальний шлях передбачає можливість призначення повторних експертиз із тих самих питань як засобу перевірки попередньо виконаних досліджень.

Методичний шлях передбачає представлення спірних висновків експерта на розгляд і вирішення відповідних секцій відомчих науково-методичних рад, але він має непроцесуальний характер.

Оціночний шлях реалізують слідчі або суд під час розгляду справи. Ст. 94 КПК України, яка визначає правила оцінки доказів, зазначає, що слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному і неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожен доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність доказів — достатності та взаємозв'язку для прийняття процесуального рішення. При цьому жодні докази не мають наперед встановленої сили [5, с. 33]. Оцінка висновку експерта для осіб, які не мають спеціальних знань, часто становить неабияку складність [8].

Серед джерел експертних помилок трапляються, наприклад, помилки оператора (яка в науковому сенсі не є помилкою) або приладів (які можуть бути належним чином не відкалібровані), статистичні помилки (що виникають під час кількох вимірювань однієї величини та отримання різних результатів) та помилки

методу (що зумовлено притаманними йому обмеженнями).

Підсумовуючи викладене вище, можна запропонувати такі напрями подолання експертних помилок:

- заходи, спрямовані на відповідну підготовку експертів та постійну підтримку рівня їх вмінь та навичок;
- застосування новітніх і перевірених методів і методик дослідження, які відповідають матеріально-технічному забезпеченню експертних установ;
- використання повірених і відкаліброваних приладів, що забезпечить точність і достовірність отриманих результатів;
- контроль за якістю проведення дослідження компетентними працівниками тощо.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-17 (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 08.03.2023).
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 08.03.2023).
3. Несінов О. М. Складові успіху у кримінальному процесі. Харків, 2018. 292 с.
4. Зейкан Я. П. Про недопустимі докази. Харків, 2019. 128 с.
5. Завдов'єва І. Г., Горбенко В. О., Дяченко О. М., Черкашина Н. О. Помилка та її значення в судово-експертній діяльності. *Криміналістичний вісник*. 2018. № 2 (30). 225 с.
6. Бажанюк В. В. Оцінка висновку експерта у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 54. Т. 2. 135 с.
7. Абрамова В. М., Свобода Є. Ю. Помилки у судово-експертній діяльності: сутність, умови виникнення та види. *Криміналістика і суддебная експертиза*. 2014. Вып. 59. С. 72—79.
8. Орлов Ю. К. Заключение эксперта и его оценка (по уголовным делам) : учеб. пособ. Москва, 1995. 64 с.